

الحمد لله
البرحمه

١٤٠٢ هـ - ٢٠١٧ م

دانشکده کشاورزی

گروه اقتصاد کشاورزی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت کشاورزی گرایش مدیریت مزرعه

عنوان

نقش مهارت‌های مدیریتی در سطح عملکرد محصول کلزا

(مطالعه موردی: شهرستان نقده)

استاد راهنما: دکتر حسین راحلی

اساتید مشاور:

دکتر لورنس انویه تکیه

دکتر رسول محمدرضایی

پژوهشگر:

موسی ابراهیمی

بهمن ۱۳۸۸

۱۴۰۳۰۸

۱۳۸۹/۵/۱۵

اتفاقات مذکور می‌باشد
تسبیح

آلہ سر سبدر عالم ہستی

حضرت مہدی (عج)

پر فروغ ترین ستارگان زندگیم

همسر و دختران

عزیزم

نام خانوادگی: ابراهیمی	نام: موسی
عنوان پایان نامه: نقش مهارت‌های مدیریتی در سطح عملکرد محصول کلزا (مطالعه موردی: شهرستان نقده)	
استاد راهنما: دکتر حسین راحلی	
اساتید مشاور: دکتر رسول محمدرضایی و دکتر لورنس انویه تکیه	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: مدیریت کشاورزی
گرایش: مدیریت مزرعه	دانشگاه: تبریز
دانشکده: کشاورزی	تاریخ فارغ‌التحصیلی: تعداد صفحات: ۸۶
واژه‌های کلیدی: دانه های روغنی، کلزا، مدل کاب داگلاس، مدیریت، مهارت مدیریتی	
<p>چکیده</p> <p>روغن ها و چربی ها پس از هیدروکربورها بعنوان دومین منبع تأمین انرژی در تغذیه انسان از اهمیت ویژه ای برخوردارند که در راستای برقراری امنیت غذایی در کشور به میزان مورد نیاز و در حد متعادل در الگوی مصرف می بایست در دسترس همگان قرار گیرد. نیاز به واردات حدود ۹۰ درصد روغن خوراکی مصرفی در کشور و تداوم این روند ضرورت سنجش امکانات و پتانسیلها و برنامه ریزی جامع و اعمال مدیریت و نظارت صحیح برای توسعه کشت دانه های روغنی را بیش از پیش مورد تاکید و توجه قرار داد است. این مسئله از سالها پیش یکی از دغدغه های کشور بوده که در حال حاضر نیز افزایش سطح ضریب خود اتکایی در زمینه تولید روغن خوراکی مورد نیاز کشور به یک عزم ملی تبدیل شده است. در عصر حاضر، تقریباً همه امور و کارهای جامعه به وسیله سازمانها صورت می گیرد، گردش کار سازمانها به فعالیت فردی و همکاری گروهی مردم وابسته است. مدیران، به عنوان گردانندگان اصلی سازمانها، نقش مهمی در بهسازی فعالیتهای سازمانی ایفا می کنند. امروزه از مدیریت به عنوان یک عنصر کلیدی در ایجاد، اداره کردن و انجام فعالیتهای مختلف نام برده می شود. به عبارت دیگر عامل بسیار مهمی را که در موفقیت یا شکست سازمان یا یک پروژه دخیل می دانند مدیر می باشد. بنابراین دامنه تغییرات عملکرد وسیع است. بنا براین در این پژوهش نقش مهارتهای برنامه ریزی، سازماندهی، مالی، اجرایی، تکنیکی، هدایت و کنترل، سطح عملکرد محصول کلزا، بررسی می شه. این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ زمان مقطعی (۱۳۸۶-۱۳۸۷) و به لحاظ روش پیمایشی می باشد. در این مطالعه پس از استفاده از تعاریف مدیریت، مروری بر نظریات مدیریتی و طبقه بندی وظایف و مهارتهای مدیریتی بعنوان چارچوب نظری داشته، سپس با غنایی که از مرور ادبیات می گیرد، با استفاده از ابزار پرسشنامه به طریق تکمیل حضوری، اطلاعات مورد نیاز جمع آوری می شود. برای تبیین تغییرات متغیر وابسته عملکرد از طریق متغیرهای مستقل، از رگرسیون لگاریتمی خطی استفاده شد. در مدل برآورد شده، متغیرهای میزان مصرف کود ازته و مهارتهای برنامه ریزی، مهارتهای مدیریت مالی، مساحت زیر کشت در سطح ۶ درصد معنی دار شدند و میزان مصرف کود پتاسه و فسفره، مهارتهای مدیریت اجرایی در سطح ۵ درصد و نیروی کار در سطح ۱۰ درصد معنی دار شدند. مقدار آماره F معنی داری کل رگرسیون را در سطح یک درصد تأیید می کند. ضریب تعیین تعدیلی $R^2 = 0.76$ مدل برآورد شده است و این نشان دهنده آن است که ۶۴ درصد تغییرات در میزان تولید کلزا در شهرستان نقده توسط ۸ متغیر مستقل توضیح داده می شود. پیشنهاد می شود جهت افزایش عملکرد محصول در منطقه مطالعه ی در خصوص مصرف کودهای مصرفی علل الخصوص در مورد کود ازته انجام گیرد.</p>	

صفحه	فصل اول - کلیات
۱	۱-۱- مقدمه
۲	۱-۲- بیان مسئله
۴	۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق
۸	۱-۴- تولید محصول کلزای استان و شهرستان
۹	۱-۵- جمع‌بندی فصل اول
	فصل دوم - مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۱۰	۲-۱- مقدمه
۱۰	۲-۲- مدیریت
۱۰	۲-۲-۱- تاریخچه مدیریت
۱۲	۲-۲-۲- اهمیت مدیریت
۱۳	۲-۲-۳- تعاریف مدیریت
۱۵	۲-۲-۴- ماهیت دانش مدیریت
۱۶	۲-۲-۵- مکتبها و نظریه‌های مدیریت
۱۶	۲-۲-۵-۱- دوره پیش از مدیریت علمی
۱۷	۲-۲-۵-۲- مکتب کلاسیک‌ها
۱۷	۲-۲-۵-۱- نظریه مدیریت علمی
۱۸	۲-۲-۵-۲- نظریه اصول گرایان
۱۹	۲-۲-۵-۳- نظریه بوروکراسی
۲۱	۲-۲-۵-۳- مکتب نئوکلاسیک‌ها
۲۱	۲-۲-۵-۳-۱- مکتب روابط انسانی

۲۲ ۲-۲-۵-۳-۲- نگرش رفتاری
۲۲ ۲-۲-۵-۴- وضعیت مدیریت امروز
۲۳ ۲-۲-۵-۴-۱- مدیریت سیستمی
۲۴ ۲-۲-۵-۴-۲- مدیریت اقتضائی
۲۵ ۲-۲-۵-۴-۳- مکتب سیاسی
۲۵ ۲-۲-۶- سطوح و مهارتهای لازم مدیریتی
۲۵ ۲-۲-۶-۱- سطوح مدیریت و ارزش نسبی مهارتها
۲۶ ۲-۲-۶-۲- مهارتهای مدیریت
۲۹ ۲-۲-۷- مدیریت کشاورزی
۲۹ ۲-۲-۷-۱- تاریخچه مدیریت کشاورزی
۳۱ ۲-۲-۷-۲- تعاریف مدیریت کشاورزی
۳۲ ۲-۲-۷-۳- وظایف مدیریت کشاورزی
۳۲ ۲-۲-۷-۳-۱- برنامه ریزی
۳۳ ۲-۲-۷-۳-۲- سازماندهی
۳۴ ۲-۲-۷-۳-۳- هدایت و رهبری
۳۴ ۲-۲-۷-۳-۴- نظارت و کنترل
۳۵ ۲-۲-۷-۴- میدان فعالیتهای مدیر مزرعه
۳۶ ۲-۲-۷-۴-۱- فعالیتهای تکنیکی
۳۶ ۲-۲-۷-۴-۲- فعالیتهای تجاری
۳۶ ۲-۲-۷-۴-۳- فعالیتهای مالی
۳۶ ۲-۲-۷-۴-۴- فعالیتهای حسابداری

۳۶ ۲-۲-۷-۴-۵- فعالیت‌های برنامه‌ریزی
۳۷ ۲-۲-۷-۵- مدیریت و مهارت
۳۷ ۲-۳- مشخصات گیاه کلزا
۳۸ ۲-۴- پیشینه تحقیق
۳۸ ۱-۴-۲- مطالعات خارجی
۴۰ ۲-۴-۲- مطالعات داخلی
۴۴ ۲-۵- جمع‌بندی فصل دوم

فصل سوم- مواد و روشها

۴۵ ۳-۱- مقدمه
۴۵ ۳-۲- مشخصات محل مورد مطالعه
۴۵ ۳-۲-۱- حدود موقعیت
۴۹ ۳-۳- اهداف تحقیق
۴۹ ۳-۴- فرضیات تحقیق
۵۰ ۳-۵- روش تحقیق
۵۰ ۳-۵-۱- طراحی پرسشنامه
۵۱ ۳-۶- معرفی مدل
۵۲ ۳-۷- تعریف عملیاتی متغیرها
۵۵ ۳-۸- جمع‌بندی فصل سوم

فصل چهارم- نتایج و بحث

۵۶ ۴-۱- مقدمه
۵۶ ۴-۲- نتایج توصیفی

۵۶ ۴-۲-۱- ویژگی‌های شخصیتی
۵۹ ۴-۲-۲- مشخصات زراعی
۶۲ ۴-۲-۳- مهارت‌های آموزشی
۶۴ ۴-۲-۴- ویژگی‌های مدیریتی کشاورزان
۶۹ ۴-۲-۲- نتایج تحلیلی
۷۸ ۴-۵- نتیجه‌گیری
۷۹ ۴-۳- جمع‌بندی فصل چهارم
 فصل پنجم - پیشنهادات
۸۰ ۵-۱-۱- پیشنهادات
۸۰ ۵-۱-۱-۱- اجرای
۸۱ ۵-۱-۲- پیشنهادات تحقیقی
۸۲ ۵-۲- جمع‌بندی فصل پنجم
۸۳ فهرست منابع مورد استفاده

جدول (۱-۱) تولید داخلی و میزان واردات روغن طی سالهای ۱۳۴۰ - ۱۳۸۷	۳
جدول شماره (۱-۲) آمار سطح زیر کشت، تولید و عملکرد کلزا در کشور سال زراعی ۷۶-۷۷ الی ۸۶-۸۷	۵
جدول شماره (۱-۳) پیش بینی تولید دانه های روغنی طی سالهای ۱۳۸۱-۱۳۹۳	۷
جدول شماره (۱-۴) روند اجرای طرح کشت کلزا از سال زراعی ۸۶ تا ۷۸ استان آذربایجان غربی	۹
جدول (۱-۴) ویژگی های سنی کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۷
جدول (۲-۴): توزیع سنی کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۷
جدول (۳-۴) توزیع فراوانی سابقه کشت کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۷
جدول (۴-۵) توزیع فراوانی نسبی و تجمعی سطح تحصیلات کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۸
جدول (۴-۶) توزیع تعداد افراد خانواده کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۸
جدول (۴-۷) توزیع فراوانی نسبی و تجمعی شغل کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۹
جدول (۴-۸) توزیع فراوانی نسبی و تجمعی نوع اسکان کلزاکاران شهرستان نقده در سال ۸۶-۸۷	۵۹

جدول (۹-۴) توزیع فراوانی، نسبی و تجمعی مالکیت زمین کلزاکاران شهرستان نقده در

سال ۸۶-۸۷..... ۵۹-۶۰

جدول (۱۰-۴) توزیع زمین و تعداد قطعات کلزاکاری شده شهرستان نقده در

سال ۸۶-۸۷..... ۶۰

جدول (۱۱-۴) توزیع فراوانی درآمد، تولیدکل و عملکرد در هکتار کلزاکاران شهرستان نقده در

سال ۸۶-۸۷..... ۶۱

جدول (۱۲-۴): برخی خصوصیات آماری نهاده مصرفی متغیرهای مستقل..... ۶۲

جدول (۱۳-۴) توزیع فراوانی مهارت‌های آموزشی کلزاکاران شهرستان نقده در

سال ۸۶-۸۷..... ۶۳

جدول (۱۴-۴) توزیع فراوانی مهارت‌های برنامه‌ریزی کلزاکاران شهرستان نقده

سال ۸۶-۸۷..... ۶۴

جدول (۱۵-۴) توزیع فراوانی مهارت‌های سازماندهی کلزاکاران شهرستان نقده

سال ۸۶-۸۷..... ۶۵

جدول (۱۶-۴) توزیع فراوانی مهارت‌های مالی کلزاکاران شهرستان نقده

سال ۸۶-۸۷..... ۶۶

جدول (۱۷-۴): توزیع فراوانی مهارت‌های اجرایی کلزاکاران شهرستان نقده

سال ۸۶-۸۷..... ۶۶

جدول (۴-۱۸) توزیع فراوانی مهارت‌های هدایت و رهبری، نظارت و کنترل کلزاکاران شهرستان نقده
 سال ۸۶-۸۷..... ۶۷

جدول (۴-۱۹) توزیع فراوانی مهارت‌های تکنیکی کلزاکاران شهرستان نقده.
 سال ۸۶-۸۷..... ۶۸-۶۹

جدول (۴-۲۰) نتایج رگرسیون خطی حاصل از ارتباط شاخص‌های مهارت برنامه‌ریزی کلزاکاران
 شهرستان نقده و سطح عملکرد مزارع کلزا در شهرستان نقده سال ۸۶-۸۷..... ۷۰

جدول (۴-۲۱) نتایج حاصل از رگرسیون شاخص‌های مهارت‌های سازماندهی کلزاکاران و سطح
 عملکرد مزارع کلزا در شهرستان نقده سال ۸۶-۸۷..... ۷۱

جدول (۴-۲۲) نتایج حاصل از رگرسیون شاخص‌های مالی کلزاکاران و سطح عملکرد مزارع کلزا
 در شهرستان نقده سال ۸۶-۸۷..... ۷۲

جدول (۴-۲۳) نتایج رگرسیون حاصل از نقش شاخص‌های مهارت‌های اجرایی و سطح عملکرد مزارع
 کلزا در شهرستان نقده سال ۸۶-۸۷..... ۷۳

جدول (۴-۲۴) نتایج رگرسیون حاصل از نقش شاخص‌های مهارت‌های هدایت و رهبری کنترل
 و نظارت سطح عملکرد مزارع کلزا در شهرستان نقده سال ۸۶-۸۷..... ۷۴

جدول (۴-۲۵) نتایج رگرسیون حاصل از نقش شاخص‌های مهارت‌های تکنیکی و سطح عملکرد مزارع
 کلزا در شهرستان نقده سال ۸۶-۸۷..... ۷۵

جدول (۴-۲۶) نتایج مدل نهایی تخمین زده شده برای کلزاکاران شهرستان نقده در شهرستان نقده
 سال ۸۶-۸۷..... ۷۷-۷۸

فهرست اشکال و نمودارها

- شکل ۲-۲- سیستم مدیریت (اجزا و محیط)..... ۲۴
- شکل ۳- ۱- نقشه ایران..... ۴۶
- شکل ۳- ۲- موقعیت استان آذربایجان غربی ۴۷
- شکل ۳- ۳- موقعیت شهرستان نقده..... ۴۸
- نمودار ۲-۱- فعالیتهای ششگانه هر واحد سازمانی از دیدگاه فایول..... ۲۰
- نمودار ۲-۴- میزان نسبی مهارتهای مورد نیاز در رده های مختلف مدیریت..... ۲۷

فصل اول:

کلیات

در سال های آغازین قرن ۲۱ تغذیه جمعیتی بالغ بر هفت میلیارد نفر در جهان از اهمیت بسزائی برخوردار است. روغن و چربی ها به عنوان یک گروه مهم از مواد غذایی طبعاً از اولویت بالایی برخوردار می باشد، در این رهگذر کشور ایران نیز با حدود یک صدم جمعیت جهانی در موقعیت مشابه قرار دارد.

کوشش برای تولید دانه های روغن از سال ۱۳۴۶ با آغاز فعالیت شرکت توسعه کشت دانه های روغنی در زمینه سه دانه روغنی آفتابگردان، سویا و گلرنگ شروع گردید و از سال ۱۳۷۳ عملاً تحقیق و بررسی در مورد کلزا به عنوان یک محصول پائیزه مناسب با شرایط اجتماعی و اقلیمی کشور آغاز شد. با نتایج مثبت به دست آمده چند سال اخیر در سال ۱۳۷۶ طرح تأمین روغن نباتی تدوین و پس از دو سال انجام تشریفات اداری در سال ۱۳۷۸ طرح فوق تصویب و کشت کلزا به صورت رسمی با ۱۷ هزار هکتار آغاز گردید. ثمره تلاش همه جانبه کارشناسان و محققین و سایر واحدهای ذیربط در پنج سال اول طرح و نتایج موفق حاصله توجه همه مسئولین کشور را به خود جلب کرد و امید به خود کفایی را در دلها زنده نمود که نهایتاً زمینه برای تدوین طرح ده ساله تولید دانه های روغنی در اواخر سال ۱۳۸۲ فراهم گردید. بر اساس این طرح در سال پایانی آن می بایست ۷۳ درصد خود کفایی در روغن و ۵۳/۵ درصد خود کفایی در کنجاله حاصل گردد. کشت محصول کلزا از ابتدا شروع کشت آزمایشی آن در سال ۱۳۷۶ در شهرستان نقده نیز آغاز شده که بعلت عدم شناخت کافی از این محصول، و تخصیص زمینهای کم بازده برای کشت، در ابتدا موفقیت چندانی حاصل نگردید که به تدریج ضمن فرهنگ سازی لازم و راهنمایی کارشناسان و مروجین سطح زیر کشت توسعه و عملکرد در واحد سطح افزایش یافته است (گردهمایی سالیانه برنامه ریزی دانه های روغنی - ارومیه، ۱۳۸۵).

۱-۲- بیان مسئله

روغن ها و چربی ها پس از هیدروکربورها بعنوان دومین منبع تأمین انرژی در تغذیه انسان از اهمیت ویژه ای برخوردارند که در راستای برقراری امنیت غذایی در کشور به میزان مورد نیاز و در حد متعادل در الگوی مصرف می بایست در دسترس همگان قرار گیرد.

در جدول شماره (۱-۱) روند تولید داخلی و میزان واردات روغن در طی سالهای ۱۳۴۰ تا ۱۳۸۲ آورده شده است. بررسی اعداد و ارقام حاکی از آن است که جمعیت کشور به ۳/۳ برابر، مصرف سرانه به ۶/۶ برابر، مصرف روغن نباتی به ۲۲ برابر، واردات روغن به یک میلیون تن، واردات کنجاله به سالانه ۱/۲ میلیون تن و صرف اعتبار ارزی بالغ بر ۸۰۰ میلیون دلار افزایش یافته است. در مقابل آن، سهم تولید داخلی روغن از ۷۶٪ خود کفایی به کمتر از ۱۰٪ و سهم تولید کنجاله به کمتر از ۱۷٪ رسیده است. نتایج گذشت این ایام برای دنیا افزایش تولید روغن به ازای هر نفر ۳/۶ کیلوگرم و برای ایران ۰/۶۶ کیلوگرم، برای دنیا توسعه ۳ میلیون هکتار از کشت زارهایشان و برای ایران پرداخت بهای آن، با سپردن تضمین خرید و پرداخت بموقع بهای محصولات خریداری شده به کشاورزان کشورهای کانادا، آرژانتین و برزیل، تا روغن مورد نیاز ما را بدون دغدغه در مرزهای آبی کشورمان تحویل دهند.

تجارب حاصل از آزمایشات و راهکارهای کشورهای پیشرو و موفق در تأمین دانه های روغن در اقالیم مختلف در سالهای اخیر نشان می دهد که ایران به برکت داشتن اقالیم گوناگون همّت مسئولین، دلسوزان و متخصصین کشور و کشاورزان پر تلاش خواهد توانست عقب ماندگیهای سالهای گذشته را در تأمین این منبع انرژی با ارزش در کشور جبران نماید.

جدول (۱-۱) تولید داخلی و میزان واردات روغن طی سالهای ۱۳۴۰ - ۱۳۸۷

سهم تولید داخلی به درصد	مصرف (تن)		جمع روغن در دسترس به تن			روغن خام حاصل از دانه روغنی تولید داخلی (تن)					سال
	مصرف داخلی	صادرات	کل در دسترس	واردات	تولید داخلی	گلرنگ	کلزا	سویا	آفتابگردان	پنبه دانه	
۷۶/۱	۵۰۲۹۲	۰	۵۰۲۹۲	۱۳۰۳۲	۳۸۲۶۰	ک-ن	ک-ن*	۰	۰	۳۸۲۶۰	۱۳۴۰
۲۲/۸	۱۰۰۷۱۰	۰	۱۰۰۷۱۰	۷۷۷۴۸	۲۲۹۶۲	ک-ن	ک-ن	۰	۰	۲۲۹۶۲	۱۳۴۵
۳۵/۸	۱۴۰۲۷۹	۰	۱۴۰۲۷۹	۸۹۹۹۸	۵۰۲۸۱	ک-ن	ک-ن	۱۰۵۸	۱۳۵۷۳	۳۵۶۵۰	۱۳۵۰
۲۶/۹	۲۴۰۳۲۷	۰	۲۴۰۳۲۷	۱۷۵۶۴۵	۶۴۶۸۲	ک-ن	ک-ن	۱۵۲۴۶	۱۰۸۴۱	۳۸۵۹۵	۱۳۵۵
۸/۴	۳۲۵۴۰۷	۰	۳۲۵۴۰۷	۲۹۷۹۹۰	۲۷۴۱۷	ک-ن	ک-ن	۱۰۵۲۶	۲۸۹۱	۱۴۰۰۰	۱۳۶۰
۱۰/۰	۳۱۴۹۰۵	۰	۳۱۴۹۰۵	۲۸۳۳۵۶	۳۱۵۴۹	ک-ن	ک-ن	۴۱۷۲	۴۱۵۷	۲۳۲۲۰	۱۳۶۵
۶/۹	۶۱۲۴۲۶	۰	۶۱۲۴۲۶	۵۷۰۰۰۰	۴۲۴۲۶	ک-ن	ک-ن	۱۱۲۷۶	۱۰۱۵۰	۲۱۰۰۰	۱۳۷۰
۷/۶	۷۵۹۱۴۶	۳۰۰۵	۷۶۲۱۵۱	۷۰۴۵۷۳	۵۷۵۷۸	ک-ن	ک-ن	۱۱۱۶۶	۱۸۹۳۲	۲۷۴۸۰	۱۳۷۵
۸/۹	۷۹۰۵۰۹	۱۳۸۸۰	۸۰۴۳۸۹	۷۳۴۳۷۲	۷۰۰۱۷	ک-ن	ک-ن	۲۵۳۸۳	۲۰۶۳۴	۲۴۰۰۰	۱۳۷۶
۹/۱	۹۵۶۶۹۷	۱۳۷۶۲	۹۷۰۴۵۹	۸۸۳۰۰۰	۷۸۴۵۹	۶۸	۲۵۳۵	۲۴۸۲۹	۲۳۹۶۴	۳۶۰۶۳	۱۳۷۷
۶/۶	۱۰۲۳۹۰۰	۲۱۰۰۰	۱۰۴۴۹۰۰	۹۷۷۰۰۰	۶۷۹۰۰	۱۱۷	۱۶۳۰	۱۵۹۱۹	۱۴۰۸۴	۳۶۰۶۳	۱۳۷۸
۷/۹	۹۷۹۰۰۷	۳۹۱۰۰۰	۱۰۱۸۰۰۷	۹۴۱۰۰۰	۷۷۰۰۷	۱۲۵	۶۸۰۴	۱۹۰۸۰	۱۱۲۴۸	۳۹۷۵۰	۱۳۷۹
۷/۴	۱۰۰۵۸۱۶	۷۸۰۰۰	۱۰۸۳۸۱۶	۱۰۰۹۰۰	۷۴۸۱۶	۳۹۸	۱۲۷۰۳	۲۲۱۱۵	۷۳۵۰	۳۲۲۵۰	۱۳۸۰
۷/۴	۱۲۶۰۶۹۲	۸۸۰۰۰	۱۳۴۸۶۹۲	۱۲۵۵۰۰۰	۹۳۹۶۲	۲۰۳	۲۹۰۸۷	۲۵۳۷۴	۱۵۲۱۵	۳۲۰۱۳	۱۳۸۱
۱۰/۶	۱۰۸۳۴۵۰	۷۴۰۰۰	۱۱۲۸۴۵۰	۱۰۸۲۴۵۰	۱۲۰۰۰۰	۱۹۲۰	۴۵۹۸۷	۲۶۱۰۰	۱۵۷۵۰	۲۹۳۷۴	۱۳۸۲
۱۰/۷	۱۲۳۳۸۰۱	۰	۱۲۳۳۸۰۱	۱۱۰۱۷۷۳	۱۳۲۰۲۸	۹۹۸	۴۳۴۶۰	۴۲۱۲۰	۱۰۸۰۰	۳۴۶۵۰	۱۳۸۳
۱۱/۶	۱۴۳۹۹۱۸	۰	۱۴۳۹۹۱۸	۱۲۷۳۰۳۹	۱۶۶۸۷۹	۱۴۴۰	۸۶۹۶۶	۴۰۴۱۰	۱۱۲۵۰	۲۶۸۱۳	۱۳۸۴
۱۲	۱۵۲۰۸۲۷	۰	۱۵۲۰۸۲۷	۱۳۳۸۹۱۱	۱۸۱۹۱۶	۹۷۶	۱۲۱۸۷۲	۲۸۲۹۴	۸۷۶۴	۲۰۶۲۵	۱۳۸۵
۱۲/۸	۱۵۵۰۱۴۷	۰	۱۵۵۰۱۴۷	۱۳۵۱۹۶	۱۹۸۱۵۱	۱۴۵۳	۱۳۰۹۵۳	۳۱۹۷۳	۹۵۵۰	۲۲۸۳۶	۱۳۸۶
۱۰/۴	۱۲۴۷۲۲۰	۰	۱۲۴۷۲۲۰	۱۱۱۸۰۲۰	۱۲۹۲۰۰	۸۰۰	۷۱۴۰۰	۳۲۴۰۰	۸۱۰۰	۱۶۵۰۰	۱۳۸۷

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی. طرح تأمین منابع روغن نباتی کشور ۱۳۸۷

حرکت مقدماتی (جدول شماره ۱-۲) کشت کلزا و قرار گرفتن در تناوب زراعی کشور موفقیت آمیز بوده بطوریکه سطح کشت محصول نسبت به سال اول ۲ / ۴ برابر سطح عملکرد به ۶ / ۱ برابر نسبت به سال اول و تولید محصول ۶ / ۶ برابر نسبت به سال اول افزایش نشان می دهد که ره آورد کشاورزان موفقیت آمیز بوده است.

شهرستان نقده با دارا بودن شرایط اقلیمی سازگار، خاک مستعد، آب کافی، طول دوره رشد مناسب برای کلزا، کشاورزان پرتلاش، همگام با دیگر مناطق کشور سعی در توسعه زیر کشت و افزایش عملکرد در واحد سطح این محصول با بهره گیری از مهارت‌های مدیریتی و با اعمال مدیریت صحیح به زراعی و برنامه ریزی دقیق کشت و رعایت اصول علمی و فنی را دارد.

۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق

نیاز به واردات بخش اعظم روغن خوراکی مصرفی در کشور (حدود ۹۰٪) و تداوم این روند ضرورت سنجش امکانات و پتانسیلها و برنامه ریزی جامع و اعمال مدیریت و نظارت صحیح برای توسعه کشت دانه های روغنی را بیش از پیش مورد تاکید و توجه قرار داده و این ضرورت از سالها پیش یکی از دغدغه های کشور بوده که در حال حاضر نیز ضریب خود اتکایی در زمینه تولید روغن خوراکی مورد نیاز کشور به یک عزم ملی تبدیل شده است.

شناخت و معرفی محصول کلزا بدلیل ضریب بالای روغن دهی (۴۸٪ - ۴۰٪) و پروتئین (۴۵٪ - ۳۸٪) آن در مقایسه با سایر دانه های روغنی در سطح جهان و تأیید کیفیت روغن این دانه در کشورهای پیشرفته امیدواریهایی در زمینه امکان دستیابی به اهداف افزایش تولید و تلاش در قطع وابستگی این محصول در خارج از کشور به وجود آورده است (جیران و مهربانیان، ۱۳۸۴).

توسعه سطح زیر کشت کلزا به دلایل سازگاری با شرایط اقلیمی، مقاومت در مقابل کم آبی، تناوب کشت مناسب با غلات، به عنوان یک محصول کشت دوم در بعضی از مناطق کشور، عملکرد مناسب و قابلیت افزایش عملکرد به عنوان منبع اصلی تأمین روغن مورد توجه قرار گرفته است. همانطور که از اعداد و ارقام جدول شماره (۱-۲) پیداست سطح زیر کشت آن در سال ۱۳۸۵ به رقم بیش از ۱۶۱ هزار هکتار رسیده است. براساس پیش بینی معاونت زراعت جهاد کشاورزی، دانه های روغنی طی طرح ۱۰ سال ۱۳۸۱ - ۱۳۹۱ میزان تولید کلزا به رقم ۱۵۸۱ هزار تن خواهد رسید که ۶۶٪ از کل تولید دانه های روغنی را تشکیل می دهد.

جدول شماره (۱-۲) آمار سطح زیر کشت، تولید و عملکرد کلزا در کشور

سال زراعی	سطح زیر کشت کل کشور (هکتار)			سطح تولید کل کشور (تن)			عملکرد در کل کشور (کیلو گرم در هکتار)	
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم
۷۶-۷۷	۳۷۵	۲۵۱۸	۲۸۹۳	۲۸۶۳/۹۶	۳۶۵۱/۵	۶۵۱۵/۴۶	۷۶۳۷/۲۳	۱۴۵۰/۱۶
۷۷-۷۸	۶۵۴	۲۶۵۲	۳۳۰۶	۹۱۰/۶۴	۳۴۸۸/۴۷	۴۳۹۹/۱۱	۱۳۹۲/۴۲	۱۳۱۵/۴۱
۷۸-۷۹	۱۸۴۹/۵	۷۴۲۵	۹۳۱۹/۵	۱۷۸۳/۸۳	۷۰۰۹/۲	۸۷۹۳/۰۳	۹۴۱/۵۸	۹۴۴
۷۹-۸۰	۶۳۹۵	۱۴۶۱۴	۲۱۰۰۹	۷۹۲۴/۵۱	۲۴۷۵۱/۴۳	۳۲۶۷۵/۹۴	۱۲۳۹/۱۷	۱۶۹۳/۶۸
۸۰-۸۱	۱۰۹۴۴	۲۲۵۲۶	۳۳۴۷۰	۱۹۵۴۸/۴۲	۴۲۴۴۲/۸۸	۶۱۹۹/۳	۱۷۸۶/۲۲	۱۸۸۴/۱۷
۸۱-۸۲	۲۰۶۸۹	۴۱۹۶۵	۶۲۶۵۴	۳۷۸۶۱/۷۳	۷۰۵۷۶/۷۹	۱۰۸۴۳۸/۵۲	۱۸۳۰/۰۴	۱۶۸۱/۸
۸۲-۸۳	۲۸۰۷۲	۴۵۶۴۰	۷۳۷۱۲	۴۸۷۳۶/۶۲	۷۷۳۷۸/۷۷	۱۲۶۱۱۵/۳۹	۱۷۳۶/۱۳	۱۶۹۵/۴۲
۸۳-۸۴	۴۵۸۱۵/۵	۷۳۵۰۵/۲	۱۱۹۳۲۰/۷	۹۳۲۶۰/۷۹	۱۴۱۴۳۷/۷	۲۳۴۶۹۸/۴۹	۲۰۳۵/۵۷	۱۹۲۴/۱۹
۸۴-۸۵	۷۴۰۱۰/۲	۸۷۳۴۴/۸	۱۶۱۰۴۵	۱۴۹۹۲۵/۱۲	۱۶۵۱۶۴/۶۶	۳۱۵۰۸۹/۸	۲۰۲۵/۷۴	۱۸۹۷/۶۹
۸۵-۸۶	۲۹۷۸۸،۰۰	۷۹۳۷۲،۰۰	۱۶۹۱۶۰،۰۰	۲۰۵۵۴۸،۰۰	۱۵۱۳۴۲،۰۰	۳۵۶۸۹۰،۰۰	۲۲۸۹،۲۶	۱۹۰۶،۷۴
۸۷-۸۶	۸۴۹۸۲،۰۰	۴۹۹۲۸،۰۰	۱۳۴۹۱۰،۰۰	۱۶۸۱۰۰،۸۱	۹۰۸۹۴،۵۵	۲۵۸۹۹۵،۳۶	۱۹۷۸،۰۸	۱۸۲۰،۵۱

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی - دفتر آمار و فن آوری اطلاعات - بانک اطلاعات وزارت

جدول شماره (۱-۳) پیش بینی تولید دانه های روغنی طی سالهای ۱۳۸۱-۱۳۹۳

سهم کلزا از کل به درصد	پیش بینی تولید دانه های روغنی (تن)		سال
	کلزا	کل دانه های روغنی	
۱۷/۵۴	۶۹/۲۵	۳۹۶/۲	۱۳۸۱
۲۰/۶	۱۱۱/۵	۵۴۱/۶	۱۳۸۳
۳۹/۶	۲۴۱/۸	۶۱۰	۱۳۸۴
۴۳/۵	۳۱۷/۳	۷۳۰/۲	۱۳۸۵
۰/۵	۴۳۲/۴	۸۷۰/۳۴	۱۳۸۶
۵۶/۰	۵۹۸/۱	۱۰۶۸/۸	۱۳۸۷
۶۰/۳	۷۶۶/۷	۱۲۷۲	۱۳۸۸
۶۲/۸	۹۵۲/۵	۱۵۱۵/۸	۱۳۸۹
۶۴/۸	۱۱۰۱/۸	۱۷۰۰/۶	۱۳۹۰
۶۶/۴	۱۲۹۴/۹	۱۹۵۱/۵	۱۳۹۱
۶۷/۵	۱۴۴۲/۱	۲۱۳۵/۶	۱۳۹۲
۶۵/۹	۱۵۸۱	۲۳۹۸	۱۳۹۳
۱۱/۷	۲۹/۸	۱۶/۱۹	متوسط رشد سالانه طی دوره

مأخذ: معاونت زراعت و وزارت جهاد کشاورزی

با توجه به اهمیت و جایگاه این محصول در تناوب زراعی کشور در راستای تأمین مواد اولیه کارخانجات روغن کشی مستلزم برنامه ریزی دقیق مطابق با اهداف از پیش تعیین شده می باشد. بنابراین افزایش تولید و بهره وری این محصول در گرو بهره مندی از تحقیقات انجام یافته و ترکیب نهاده ها و بکارگیری روشهای جدید در چهارچوب یک سیستم تولید مناسب می باشد. برای رسیدن به این مهم باید نقش مدیریت در استفاده از تکنولوژی مناسب، مصرف به موقع و بهینه دیگر عوامل تولید از قبیل بذر، کود، سم مورد توجه قرار گیرد. از راهکارهای گوناگون افزایش تولید در بخش کشاورزی، توسعه عوامل تولید، تغییرات عمده در سطح فناوری موجود است که با محدودیتهایی از جمله کمبود ادوات فنی کشت داشت و